

شیعه لیک و ایرانیت دئییه فارس ایستعمارچیلیغی

علی شریعتی و فارس شعوبیه چیلیگی 29

کئچمیش دانیشیقلاردا علی شریعتی نین فارس جبهه ملی محفلی عضو اولدوغو و بو محفلی آوروپادا تمثیل ائتدیگی اوزره بیلگی وئردیک. اوسته لیک ایسلامیت و شیعه لیک آدی آلتیندا گیزلنه رک ایران فرهنگی دئییه شیعه لیک و فارسلیغی ایران ممالیکی محروسه سی اوچون بیر دوکترین و نظریه حالینا گتیرمه سی اوزره بیلگی وئردیک. علی شریعتی ملیت آنلاییشینی فارس ذاتچیلاری و باستانگرایلاری نین ترسینه ایران فرهنگی دئییه شیعه لیگی فارسلیق خدمتینه آلاراق اورتایا قویدوغونا باخمایاراق دیل و مدنیت و ملیت مسئله سینده جیلیزلاشدیرماغا چالیشمیش. مسئله نین هانکی آشاما و مرحله-ده اولدوغونو درک ائتمک اوچون اورتا آسیادا ایسلام چتری نین آلتیندا قورولموش و یئرلی دیل و مدنیتلری اساس گؤتورموش تورک، فارس و تورک دؤلتلری نین اورتایا چیخماسی اوزره بیلگی وئرمگه چالیشاق.

سامانیلر (875 – 999)



صفاری دۆلتی
 یعقوب لیث
 باشچیلیغی ایله
 قورولماسینا
 باخمایاراق چوخ
 زامان کئچمدن
 امیر ابن لیث

سامانیلره قارشین آچدیغی ساواشدا باشاریسیز اولدوغو اوچون امیر اسماعیل سامانی حؤکومهتله گلیمیش و سامانیلر حؤکومتینی قورموش. سامانیلر ایسلامیتی یایماقدا عرب خلیفه لیگینه ائتدیکلری خوش خدمتلیکلری کؤلگه سینده فارسچا دا اداره دیلی اولموش. دئمک، ایسلامیت اوچون اومتچیلیک اؤنملی اولدوغو اوچون عرب خلیفه لیگی بو مسئله ده مسلمان دؤلت ساییلیمیش سامانیلره قارشین ساوش آچمامیش. سامانیلر اورتا آسیادا ایسلامیتین یایلماسیندا بؤیوک چابا گؤستریمیشلر. سامانیلر زامانیندا 200 مین تورک ایسلامیتی قبول ائتمیش. اورتا آسیاداکی تورکلر ایسلامیتی سامانیلر واسیطه سی ایله قبول ائتمکله فارسچا ایله ده تانیش اولموشلار. بئله لیکه آلپ تیکنین و سبوک تیکنین کیمی تورک امیرلری سامانی حؤکومتینده یئر

آلديقلارى اوچون حۇكومتى سامانىلردن دئور آلмышلار. بو امتچىلىك
انلايشىنى بوگون فارس ايستعمارچىلىق ادبىياتىندا "تورك غلاملار
(غلامان ترك) دئيه قلمه آلارلار. بو دا بو ذات احقرلرين توركلوگه
قارشىن سادىسم خسته ليگى و مريضليگينه توتولدوقلاريندان حكايت
اىدر.

قاراخانلىلار دۆلتى (840 – 1212)



قاراخانلى شاهلىغى 11 اينجى و 12 اينجى يوز ايل

اورقور توركلوگونه
باغلى اولان
قارلىقلار اويقورلارين
بيخيلماسى ايله
اؤزلىنى باغيمسىز
و مستقىل اعلان
ائتميشلر. قارلىقلارا
قاتىلان ياغما و

چىغىل توركلرى بالاساغون شىهرىنى باشكند و پايتخت ائده رك
قاراخانلى دۆلتىنى قورموشلار. قارانخانلىلار اورتا آسيادا حۇكومت
اىدركن صفاريلر يعقوب ليث السفرأ ادلى بير شىخصين باشچىلىغى ايله

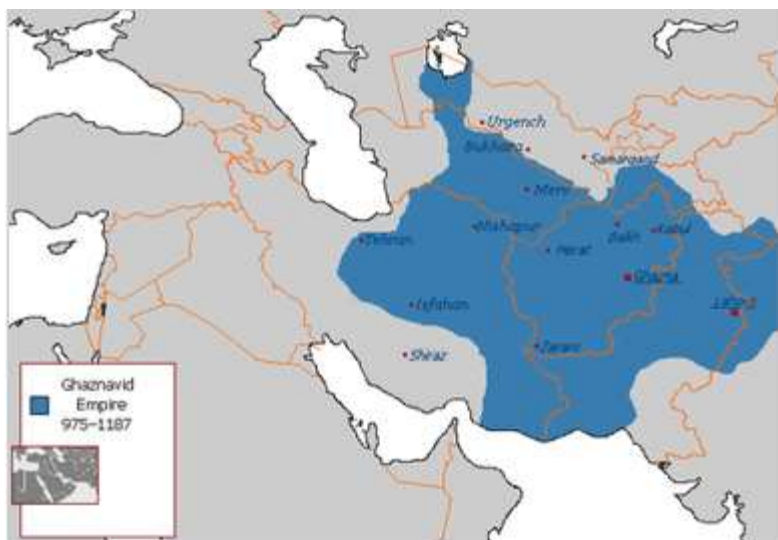
میلادین 861 اینجی ایلی عباسیلر طرفیندن والی دئییه طاهریلرین
یئرینه حاکیمیتیه گلمیشلر. صفاریلرین باشکندی و پایتختلری
افغانستاندا زرنج شهری اولموش. صفاریلر سیستان بؤلگه سینه
حۆکومت ائده رکن خوراساندا طاهریلری حاکیمیتدن سالماقلا
حاکیمیت سرحدلری بغدادا دک اوزانمیش. یعقوب لئیین اؤلوموندن
سونرا قارداشی **امر ابن لئیت** میلادین 900 اینجی ایلی سامانیلر
طرفیندن یئنیلمیش. بئله لیکله خوراسان سامانیلرین ایینه دوشموش.
سامانیلر غزنویلر طرفیندن یئنیلیدیکن سونرا میلادین 1003 اونجو ایلی
صفاریلرین ده دۆلتچیلیگینه سون وئرمیشلر. دئمک، فردوسی "ز ایران
به سیستان لشکر کشید" دئدیگده صفاری دۆلتینی منظور ائتمیش
مقام دا اورتایا چیخار. میلادین 1029 اونجو ایلینده صفاری طایفاسی
نین نصر آدلی قولو (بوداغی و شاخه سی) بیر محلی دۆلت قورموش.
بو محلی دۆلت غزنه لیلره، سلجوقلولارا، قورلولارا، خوارزمشاهلارا،
موغوللارا و ایلخانلیلارا باغلی یاشامیش. قاراخانلیلار میلادین 840
اینجی ایلی حاکیمیتیه گلدیکلرینه باخمایارق 960 میلاد ایلینده
ایسلامیتی سامانیلرین میسونئرلیگی ایله قبول ائتمیش.
قاراخانلیلارین حاکیمیتی فرغانا بؤلگه سینده 1213 اینجی میلاد ایلینه
دک داوام ائتمیش، حۆکومتچیلیک دیللی ده تورکچه اولموش. غزنه

ليلىر ايسه 977-اينجى ميلاددان 1186 اينجى ايل ميلاددان سونرايا دك
غزنه و اطرافيندان يولا چىخاراق حۇكومت توپراقلاريني بۇيوتمگه
چالشميشلار.

غزنوى امپراتورلۇغو

ميلادىن 999 اونجو ايلى سامانىلر دۇلتى بىخىلاركن سامانى
حاكىمىتى آلتىندا اولان تورك اميرلىرى او جومله-دن سلطان محمود
غزنه لى سامانىلرين دۇلت وارىشى كىمى حاكىمىتى اله آلاق
فارسچانى دا ديوان دىلى دئيه ساخلامىش.

دئمك، بۇلگه ده دىل و مدنيت اساسلى بىر چالخانما اولماسينا
باخمايلاق ايسلاميت سامانىلرده كى توركلرين مىل بىلىنجىنى
باسدیرماسينا يول آچاراق تورك غزنوى شاهلارى ايسلامىتىن يانى
سيرا فارسلىغا دا تمكىن ائتميشلر. بنى اوميه خليفه ليگى حكومتى
عربلىك اساسىندا و قاراخانلىلار توركلوك اساسىندا اداره ائدركن
سلطان محمود قزنه لى سامانىلردن آلدىغى حۇكومتده فارسچانى
ديوان، توركچه نى قوشون و عربچه نى بىلىم دىلى دئيه قبول ائتميش.



بو حاکمیتچیلیک

ایستر رقابتلری

ایستمز ادبیاتلا

مشغول اولانلارا دا

زامانیندا یانسیرمیش.

بئله لیکله ابولقاسم

فردوسی ده بیر

رجزخوان شاعیر

قزنوی شاهلیغی 977 اینجی و 1186 اینجی ایل-د

دک حد اکثر حاکیم اولدوقلاری تورپاقلار.

اولاراق اطرافدا آخین و جریان ائدن حرکتلر اوزره شعر یازماغا چالیشار،

یئرینه گۆره بیرینی مدح ائدر و بیرسینه ایسه نفرت قوسارمیش.

بو گۆرونوم و منظره لری گۆز اؤنونه آلاراق فارس پهلووی شاهلیغی

دؤنمینده تورکلوک و عربلیک علیهینه اولان دوشمنلیک علی شریعتی

نی یازیق دوروم و وضعیته سالمیش دئییه قبول ائتمه لیک. بئله لیکله

علی شریعتی بیر طرفسیز آراشدیرماجی، یازار و مؤلیف دئییل،

هدفلی فارسلیق و فارس ایستعمارچیلیغی اوچون بیلینجی آلتی

مأموریت آلمیش نؤکر مقامینا دوشموش ذات ساییلار.

فارس اولمایان ملی توپولملارین زواللی دوروملاری

بو دوغرولتودا علی شریعتیدن اؤز قرائتیمیزی اوخویوروق:

"اؤزگه لشمک، اؤزلوگونه بیگانه اولماق، یوخسا مدنی ائلینه اولماق فقط عربچه دانیشماق ساییلارمیش. بو مسئله فقط ایسلامیت اوزره دوشونجه آلیش وئریشی و ملتر آراسی عئلمی ایلیشگیلر دئییل، بوتون رسمی دفتلر، محللی و ایکی انسان آراسیندا یوخسا ایران مقاملاری آراسیندا ساده یازیشماقلار و اوندان اهمیتلی شعر دئمکلر، حتی بیر ایرانلی نین بیر ایرانلینی مدح ائتمه سی عربچه ایمیش. سیستان تاریخینده یازیلیمیش: - بو شاعیرلرین بیری، یعقوب لیث اوچون بیر مدحنامه عربچه یازمیش، اونا اوخوموش. بیزیم مودرن محفللرده باخ، شوئرت و موتزارتین کیلاسیک موسیقی سیندن بیر شئی باشا دوشمدیکلری کیمی، او زامان دا هامی بو مدحنامه نی باشا دوشمدیکلرینه باخمایاراق بئله فخر ساتماقلار و اؤزلرینی فاضیل گؤستمکلر رسم اولموشوموش. یعقوب لیث آزادلیق و اصالت سمبولو اولدوغو اوچون بو اؤزگه لیک دیلینده مدح اولماغا احتیاجی یوخوموش. بیرینجی دفعه بو یئرسیز (عربچه) مدح ائدن نین باشینا قیشقیرمیش و دئمیش: "نه اوچون داشیمادیغیم خاصیتلری و خصلتلی منه نسبت وئرمگه چالیشار".

اوسته گۇروندوگو كيمي على شريعتى او زامانكى يعقوى ليث حاكم
اولدوغو سيستان بۇلگه سيندن خالق ديليندن سليس فارسچا
ائشيتمه نى آرزو ائدر. دئمك، يعقوب ليث-ين بئله بير چيخيش ائديب
ائتمه ديگى فاكث گۇستريلمديگى اوچون بيزلره قارانلىق سايبيلار. بئله
بير چيخيش ائتميشسه ده، فارس دىلى منظور دئييل، او بۇلگه نين
يئرلى دىلى اولمالي ايميش. بو دئديكلريميزه باخمايلاق عؤمر
باشچيليغى ايله اسلاميت شرقه دوغرو ايلريلديكن و اورتا آسيا
خالقلارى دا اسلاميتى قبول ائتديكن 300 ايل كئچديكن سونرا
اسلاميتى قبول ائتميش توپراقلار حددن آرتيق بۇيوك اولدوقلارى
اوچون اونلارى داها مركزدن اداره ائتمك اولدوقچا چتين اولموشوموش.
بئله ليكله اسلاميتين اوجقار بۇلگه لرinden بيرى اولان بوخارا بۇلگه
سینه امير تعيين اولموش اسماعيل سامانى بير سايدا اطرافينداكى
انسانلار ايله فارس ديليني عرب اليفباسى ايله يازماغا و اونو بۇلگه
اوچون حاكميتچيلىك ساحه سینه قالديرماغا جان آتميشلار. بو دا
عربليكن ايله مخالفت دئييل، اورتا آسيا توركلرى نى مسلمان ائتمك
سامانيلر طرفيندن بير ميسيون كيمي قبول ائتديكلرى وظيفه يه
اساسلانميش. دئمك، فارس دىلى و مدنيتى عربليكله مخالفت دئييل،
فارس دىلى اسلاميته سيغينماسى ايله افغانستان و تاجيكيستاندا

اۋزونه آياق آلتى آچماغا باشارمىش. بئله ليكله فارسليغين بيرينجى
اثرى عربجه-دن فارسچايا ترجمه يولو ايله اورتايا قويولموشⁱⁱⁱ. سامانىلر
حۇكومتدن دوشدوكدن سونرا اونلار يئر يئرلرگه اوتورموش سلطان محمود
قزى لى فارسچانى اولدوغو كيمي بۇلگه اوچون ديوان دىلى دئيه
ساخلامىش. عرب دىلى نين يانى سيرا فارسچانين اورتايا چيخماسى
ايله بۇلگه-ده كى تورك توپلومو ايچرىسىنده ده بئله بير ضرورت اورتا
آسيادا، قاراخانلىلار حاكم اولدوقلارى توپراقلاردا اورتايا چيخماغا
باشلامىش. بئله ليكله "قوتادقو بىلىك" كتابى يوسف خاص حاجب
طرفيندن و "ديوان الغات الترك" كتابى محمود كاشغارلى طرفيندن
يازىلمىش. محمود كاشغارلى نين يازدىغى بو توركچە و عربچە سۇزلوك
مين ايل بوندان اۇنجه يازىلمىش. دونيادا چوخ آز ملت واردير، اونون مين
ايللىك سۇزلوگو اولسون. بئله بير اورتامى نظره آلاراق ايسلاميتدن
اۇنجه هانكى فارس اثيريندن يوخسا كولتور قاليغيندان على شريعتى
كىمىلر سۇز آچار اۋزو ده دارتيشمالي مسئله دير. "خاخام انشان"لارين
(هخامنشلىرىن) اسلاو دىللى بير خالق^{iv} و حاكميت دىللى ده ايلامى
اولاركن، ساسانىلرين ده فارس دىللى بير خالق اولمادىقلارى آرتىق
اورتادادير^v. بئله بير وضع و اورتامدا على شريعتى هانكى فارس دىلى و
مدنيتيندن سۇز و صۇحبت آچماغا چاليشار؟! فارسچانين ايلك اولاراق

بوخارادا دیوان دیلی اولدوغونو و قزنه لیلر حاکیمیتته گلدیکدن سونرا بیر امیر اولراق فارسچانی سامانیلردن تحویل آلدیقلارینی دا بیلیریک. سامانیلردن اؤنجه ایسه فارسچادان هرهانکی بیر یازیلی قایناق اورتادا یوخدور. دئمک، سامانیلر فارس دانیشیق دیلینی عرب الیفباسی ایله یازماقلا فارس دیلینی ادبیات و حاکیمیت دیلی ائتمک اوچون بؤیوک و اونودولماز خدمت ائتمیشلر. بو دا عرب خلافتی اوغروندا عربلر (امویلر و عباسیلر) آراسیندا اولان آنلاشمازلیقدان و سامانیلرین اسلامیتته ائدیقلری خدمتین سونوچ و نتیجه سی ساییلار. یعقوب ابن لیث مسئله سینه گلدیکده بو شخص افغانستان سیستان بؤلگه سینده، "زرنج" شهرینده بیر والی اولموش. بو شخصین بوگونکو ایران ممالیکی محروسه سی ایله هر هانکی بیر ایلگی و ایلشکیسی اولمامیش. صفاریلر قیسا مدتده بغداددا دک تورپاقلارا حاکیمیت ائدیقلرینه باخمایراق فارسچانی دیوان ساحه سینه قالدیرمیش سامانیلر طرفیندن خوراساندا یئنیلگه و هزیمته اوغرامیشلار. دئمک، فارسچا بوگونکو ایران ممالیکی محروسه سینه تورک آتلاری نین اوزنگیسینده گتیریلیمیش بیر دیوان دیلی ساییلار. بو باخیمدان علی شریعتی نین "وای فارس دیلی" دئدیگی قدیم تاریخده آد وئردیکلری "ایرانوئز، آریانا" آدلاندیردیقلاری تورپاقلار ساییلار^{۱۷}. ایران آدی نین بوگونکو ایران

ممالیکی محروسه و سیاسی ایرانا بیر حاکیمیتچیلیک آدی اولاراق وئريلمه سی ده قزنه لیلر و سلجوق اوغوللاری طرفیندن یاواش یاواش "ممالیکی محروسه ایران" دئییه وئردیکلری آد واسیطه سی ایله یاییلمیش بیر دؤلت آدی اولموش^{vii}. بو دؤلت زامانیا گؤره توپراق باخیمیندان بعضا کیچیلیمیش، بعضا ایسه بؤیوموش. علی شریعتی ایسلام تاریخی آخاریندا ایران ممالیکی محروسه سینده اولموش حرکتلری فارسلیغا نسبت وئرمک اوچون یازمیش:

"ایران ایستر سیاست، ایسترسه ده مدنیت و مذهب باخیمیندان ایسلامیتین باشلانیشیندان ایسلامیتی عرب نژادپرستلیگینه و خلافت امپراتورلوقا بولاشماغا قارشى چیخدیغى اوچون مخالفت مرکزی ساییلاردی"^{viii}.

علی شریعتی بو گؤروشلری اورتایا قویبار، کئچمیشین قارانلیغیندا فیلی هانکی نسنه و اشیا یا بنزدرکن، شیعه لیگی فارسلیق اساسیندا یورماسینی، تعبیر و تفسیر ائتمه سینی نقد گؤزو ایله اله آلسایمیش، داها تاریخین قارانلیق بوجاقلاریندا خیالات آیتینی مینمگه و پیشیک بزه مگه احتیاج گؤرمزمیش. بیلیندیگی کیمی علی شریعتی "تشیع علوی" و "تشیع صفوی" دئییه یازدیغی کتابیندا اوستاجاسینا صفویلیگی پیسلرکن، دولاییلی اولاراق "تشیع علوی" آدی آلتیندا "باز

شناسی هويت ایرانی- اسلامی " کتابیندا فردوسی نی دا شیعه قلمه
آماقلا "ایرانیت" دئییه فارسلیغی قبارتماغا و اوستون قلمه آلدیرماغا
چالیشمیش. اوخویوروق:

" بو کتاب تاریخین قارانلیق دؤنملرینده و زامانلاریندا، بؤیوک افتخاری و
چتین سئچیمی علی یولو، علی مکتبی و علی ولایتی اولان ملتیمه
تقدیم اولونور، ... و هامیدان چوخ **صفوی شیعه لیگی** قربانیسی
اولموش ملتیمه!^{ix}.

اوسته گؤروندوگو کیمی کتابین گیریشی بئله بیر قورخونج ایفاده ایله
صفوی شیعه لیگی دئییه آذربایجان تورکلوگو علییهنه باشلار و بیر
شابلون بیچیمینده اؤز خیاللارینی، فارسلیق دئییه یاخشی قلمه آلاکن
تاریخده باش وئرمیش اولای و اتفاقلاری پیس صفوی شیعه لیگی آدینا
یازار. نتیجه سی ایسه بوگون "تشیع علوی، تشیع خون و شهادت"
آدینا جمهوری ایسلامی ایران حؤکومتی ساییلار. دئمک، تجربه
اولونمامیش هر شئی یاخشی گؤرونه بیلر. دئمک، تشیع علوی دئییه
شیعه لیگی فارسلیق انحصارینا آماق بیر تمامیتچیلیک، یوخسا
ایستعمارچیلیق داورانیشی ساییلار. علی شریعتی سنتی شیعه لیک
یوخسا صفویلر زامانیندا خالق اجتماعیتی نین رسمی مذهبی اولموش
شیعه لیگی پیسلرکن، یازمیش، اوخویوروق:

".. شیعہ لیکاموی اوغوللاری، عباسی اوغوللاری، غزنوی اوغوللاری، سلجوق اوغوللارس و چنگیز اوغوللاری، تیمور اوغوللاری و موغوللاردان (هولاکوی) آلینمیش قران و سنت دئییل، اساسی قران و سنت اوزرینده قورولموش و محمد سلاله سی طرفیندن بیلدیرلمیش و اعلان اولونموش بیر حزب و پارٹی ساییلاردی. ایسلامین تاریخی تعجب اندیجی بیر یول کئچمیش. بو یولدا بوتون قولدورلار، اؤزلرینه قیلینج و قمه تاخان عرب، عجم، تورک، تاتار، موغول سیلسیله لری و خانلاری ایسلام امتینه و پیغمبر خلیفه لیگینه باشچیلیق ائتمک حاقلاری وار ایمیش، یالیز پیغمبره نسبتی اولانلار و اسلامین دوزگون باشچیلارینا بو حاق تانینمازمیش".^x

کئچمیش دانیشیقلاردا ایشاره اولوندوغو کیمی علی شریعتی بیر یاندان خلافتی، عرب خلیفه لیگی دئییه قبول ائتمز، علی اؤزو خلیفه اولماسینا باخمایاراق؛ باشقا یاندان پیغمبره منسوب اولموشلار خلافت ائتمک حاقینا مالیک اولمامیش دئییه ساده جه متن اولوشدورماغا و متن یازماغا چالیشار. اوسته لیک "دوزگون ایسلام (اسلام راستین)" دئییه اسلامیتی پیغمبر و علی زامانیندا دونوب قالمیش و فارسلیغا نسبت وئرلمیش ابو مسلم کوفی لر ایله یکونلاشمیش، قولو بوتاغی کسيلمیش اولو بیر ایدئولوژی قلمه آلارکن، بو اولو ایدئولوژی نین ده

آدینی ایسلام راستین قویار. بیلیندیگی کیمی علی خلیفه اولارکن معاویه نین شامدا باش قالدیرماسی ایسلامیتده خلیفه لیک اوزره دارتیشما یارادان و آیریلیغا یول آچان بیر سیاسی آنلاییش اولموش. بئله لیکله علی شریعتی دوشونجه و اورتایا قویاجاق عمل باخیمیندان دا اؤزو ایله دوزگون و صادیق اولمادیغینی اورتایا قویار. بیلیندیگی کیمی ابو مسلم کوفیلر بیله عمل باخیمیندان عباسی لر ایله اموی خلیفه لیگی علییه ساواشمیش تاریخده اؤزونه یئر آچمیش بیر حقیقت ساییلار. علی شریعتی نین بو اسلام آنلاییشی فارسلیق اساسیندا بیر سئکت گؤروش اولوشدوردوغو اوچون بو آنلاییش اؤزو ده بیر مارجینال نژادپرستلیک و راسیستلیک ساییلار.

ایشیق سؤنمز، 12.01.2019

ⁱ یعقوب لئیث السفر آدلی شخصین ملیتی بللی دئییل، افغانستانین سیستان بؤلگه سینده حاکیمیته گلمیش بیر ذات اولموش.

ⁱⁱ علی شریعتی، بازشناسی هویت ایران- اسلامی، ص. 281

ⁱⁱⁱ ابو علیمحمد ابن محمد بلعمی؛ تاریخنامه طبری، جلد 1، تهران 1366.

^{iv} ایشیق سؤنمز، "خام انشان (خامنشیان)" و اونلاری دپلی:

<http://www.isiqsonmaz.com/Seite%20365.htm>

^v ایشیق سؤنمز، علی شریعتی و فارس شعوبیه چیلیگی 10:

<http://www.isiqsonmaz.com/Seite%20387.pdf>

^{vi} ایشیق سؤنمز، قدیم ایران(ایران باستان) اوزره بیلگی و معلومات:

<http://www.isiqsonmaz.com/Seite%20364.htm>

^{vii} حسین ابن محمد بن علی جعفری رغدی معروف به ابن بی بی یا ابن بی بی مُنجمه ، تاریخ آل سلجوق، صحیفه ۷۵.

^{viii} علی شریعتی، بازشناسی هویت ایران- اسلامی، ص. 292.

علی شریعتی، تشیع علوی و تشیع صفوی، مجموعه آثار 9، نشر الکترونیک، PDF صحیفه 4.
علی شریعتی، تشیع علوی و تشیع صفوی، ص. 6.

ix
x